

Tulostusvalmis aineisto

Näitä ehtoja sovelletaan, kun kirjapaino on antanut tarjouksen painotyöstä, jossa aineisto on sovittu toimitettavaksi kirjapainoon tulostusvalmiissa muodossa. Ennen tulostusvalmiin aineiston tekemistä ja toimittamista pitää kirjapainon kanssa etukäteen sopia työkohtaisesti aineistovaatimuksista, käytettävistä ohjelmista, toimitustavasta jne.

Tulostusvalmis taittotiedosto

Tulostusvalmis tiedosto on kirjapainon hyväksymällä ohjelmalla tehty dokumentti. Taittotiedoston lisäksi tallennetaan kaikki julkaisun tulostamiseen tarvittava aineisto (kuvat, grafiikka, fontit...). Tarpeetonta aineistoa ei saa olla mukana. Aineisto toimitetaan yhdessä lähetyksessä ennalta sovitulla tavalla. Mukana tulee toimittaa myös viimeisimmät tulosteet työstä.

Vastuurajaukset

Kirjapaino siirtää aineiston tulostettaville aineistoille varaamaansa tallennuspaikkaan, ottaa käyttöön

työssä käytetyt fontit, avaa tiedoston julkaisun taittamisessa käytettyyn ohjelmaan, tarkastaa sijoitettujen tiedostojen linkit ja tulostaa aineiston painamista varten.

Asiakkaalle toimitettavista vedoksista, niiden muodosta, tarkistus- ja hyväksymistavasta sekä hinnoista sovitaan aina tapauskohtaisesti. Hyväksymisen jälkeen vastuu työn oikeellisuudesta on asiakkaalla.

Kaikki muu työ on laskutettavaa työtä ellei muuta sovita. Laskutusperusteena ovat käytetty aika, materiaalit ja yrityskohtaiset tunti hinnat.

Tulostusvalmis pdf-tiedosto

PDF on suljettu tiedosto, joka sisältää kaiken tulostukseen tarvittavan aineiston. Pdf-tiedoston oikeellisuus on lähettäjän vastuulla; tarkastamisesta kirjapainossa sovitaan työkohtaisesti. Pdf-tiedoston mukana tulee toimittaa myös viimeisimmät tulosteet työstä.

Vastuurajaukset

PDF-tiedostojen tarkastaminen kirjapainossa sovitaan työkohtaisesti. Tarkastus ja siitä mahdollisesti aiheutuvat lisätyöt ovat laskutettavaa työtä ellei toisin sovita.

Tulostusvalmis taittotiedosto

Ohjelmat

Julkaisun tekemiseen voi käyttää kaikkia yleisimpiä julkaisu- ja grafiikkaohjelmia. Näitä ovat mm. InDesign, PageMaker, QuarkXPress, Illustrator, FreeHand ja CorelDraw. Julkaisu voidaan tehdä sekä MacIntosh- että PC-käyttäjärjestelmässä. Varsinkin PC-ympäristössä tehtyjen julkaisujen kohdalla on parasta varmistaa, että ohjelma on käytössämme.

Tekstinkäsittely- ja esitysgrafiikkaohjelmilla (esim. Word, Excel, PowerPoint) tehdyt aineistot eivät sovellu kirjapainotuotantoon, vaan ne vaativat aina muokkaamista. Näiden ohjelmien väriavaruus on aina RGB, riippumatta siitä missä väriavaruudessa on sivulle sijoitettu kuva tai vektorielementti.

Sivukoko ja leikkausvarat

Julkaisu tehdään aina puhtaaksileikkaukseen. Lopulliset arkin puhdistusvarat määritetään tulostusarkkia luotaessa. Värikenttien ja kuvien leikkausvarat tehdään viemällä elementti 2 mm sivun ulkopuolelle. FreeHandissa täytyy lisäksi määrittää leikkausvara (bleed) sivun asetukseen.

Marginaalit

Marginaaleja määritettäessä on otettava huomioon tuotteen nidonta/sidontatapa. Stifatuissa tuotteissa tulisi ottaa huomioon sisempien arkkien ulostyöntymisen. Esimerkiksi sivunumeroita ei tulisi asettaa liian lähelle puhtaaksileikkua. Sitomoiden toleranssit ovat 1–2 mm.

Liimanidotuissa tuotteissa on otettava huomioon selän vaikutus aukeaman yli menevissä teksteissä. Sisäkansissa ja sisuksen ensimmäisellä ja viimeisellä sivulla liimaus pienentää käytettävää sivupinta-alaa n. 5 mm.

Värit

Uutta työtä aloitettaessa poistetaan kaikki turhat värit ja varmistetaan, että käytetyt värit ovat lopputuotetta ajatellen oikein tehty. Neliväritöissä kaikkien värien on oltava prosessivärejä (CMYK), myös kaikissa työhön sisältyvissä grafiikka- ja kuvatie-dostoissa. Käyttämättömät värit kannattaa poistaa väriluettelosta.

Neliväritöissä ei voi käyttää duotonekuvia. Sama lisäväri on aina kirjoitet-

tava samalla tavalla, myös eri ohjelmista tuoduissa kuvissa ja graafeissa. Esimerkiksi PhotoShop nimeää saman värin Pantone 286 CV ja FreeHand Pantone 286 CVC. Värit täytyy muuttaa saman nimiseksi.

Päällepainatusmääritykset

Prosessissa, jossa RIP huolehtii lopullisesta värierottelusta on erityisen tärkeää opetella päällepainatusmäärittelyjen hallinta grafiikka- ja julkaisuohjelmissa. Väärä päällepainatusmäärittely esimerkiksi pdf-tiedostossa aiheuttaa lähes poikkeuksetta painolevyjen uudelleentulostuksen ja tuo näin aina lisä kustannuksia.

Ripeissä on yleensä pysyvänä asetuksena 100% mustan päällepainatus. Tästä johtuen esim. mustat väripalkit tai suurikokoiset kirjaimet, jotka menevät osittain värikuvan tai väritöönin päälle ovat näiltä osin säävyttäen tummempia, koska kuva "kuultaa lävitse". Paras tapa välttää tältä on käyttää näissä elementeissä voimakasta mustaa (Rich Black) jossa on 100% mustaa, 50% cyania, 40% magentaa ja 40% keltaista. Kylmäsvyisen voimakkaan musta väriarvot ovat: 100% mustaa ja 50% cyania.

Linjojen paksuudet

Linjojen paksuus määritetään joko millieinä tai pisteinä. Pienin suositeltu linjan paksuus on 0,25–0,5 pistettä. Kovin ohuita linjoja ei tule käyttää värillisinä, negatiivisina tai rasteroituina.

Fontit

Fontit liitetään aina tulostettavan julkaisun mukaan. On muistettava lähettää sekä tulostus- että näyttöfontit. Myös grafiikkatiedostojen sisältämät fontit on liitettävä mukaan, tai muutettava poluiksi. Fontteja lähettäessä ota huomioon valmistajan lisenssiehdot. Emme suosittele TrueType-fonttien käyttöä. Niiden tulostuminen oikein ei ole kaikissa tapauksissa varmaa. Myöskään ns. systeemifontteja ei tule käyttää. Eri käyttöjärjestelmäversioiden samannimiset fontit poikkeavat hieman välitysarvoiltaan toisistaan ja aiheuttavat tekstin uudelleen rivittymisen.

Julkaisu- tai grafiikkaohjelmien paleteissa olevia kursivoitajeja tai lihavoitajeja ei saa koskaan käyttää. On käytettävä aina aitoja kirjainleikkauksia.

Jos käytät ATM Deluxe fonttienhallintaan, varmista, ettei fonttien kor-

vaus (font substitution) ole asetettu päälle.

Kuvat

Varmista, että käyttämiesi kuvien resoluutio on riittävä. Sopiva resoluutio 1/1-koossa on sävykuville 300 ppi ja viivakuville 600 ppi. Suurennettaessa kuvaa julkaisuohjelmassa, pienennetään samalla sen resoluutiota. Suositeltava suurennos on enimmillään noin 130 %. Suurempi kuvakoon muutos heikentää kuvan laatua. Jos kuvaa tarvitsee suurentaa enemmän, on se skannattava uudelleen.

Myös liiallinen kuvien pienentäminen voi aiheuttaa tulostusongelmia. Jos kuvaa on tarkoitus pienentää enemmän kuin 50 %, on muutos hyvä tehdä kuvankäsittelyohjelmassa. Jos käytetään suuresta kuvasta vain osa, sitä ei ole järkevää rajata julkaisuohjelmassa, vaan tarvittava osa leikataan kuvankäsittelyohjelmassa, nimetään se eri nimellä ja käytetään sitä. Näin vältetään tiedostokooltaan turhan suuriksi paisuvat aineistotokansiot.

Painoon toimitettavien kuvien tulee olla CMYK-muotoisia. Käytä kuvan CMYK-muunnokseen painomme icc-profiilia tai Euroscale Coated/Uncoated v2 -profiilia (paperista riippuen). Jos olet epävarma muunnoksesta, voit myös toimittaa RGB-kuvia, mutta kerro siitä meille jo tarjousvaiheessa. Tallenna painettavat kuvat tiff- tai eps-muotoon.

Kuvissa ei tule käyttää valmiiksi eroteltua DCS-muotoa. Varsinkin jos sivu tallennetaan eps-tiedostoksi tai sivusta tehdään pdf-tiedosto, on DCS-kuvien käyttö kielletty. Kun kuva tallennetaan Photoshop eps-muotoon työssä, joka aiotaan myöhemmin tehdä pdf-tiedostoksi, ei kuvassa saa käyttää PostScript-värinhallintaa. Näin varsinkin jos työn PostScript-tiedosto muunnetaan pdf-tiedostoksi Acrobat Distillerin versiolla 4. (kuvat muuntuvat CieLab muotoon)

Kuvien pakkaaminen

Jos työssä käytetään jpeg-pakattuja eps-kuvia, on käytettävä aina maksimilaatua. Kuvat olisi aina syytä säilyttää kuitenkin binäärimuodossa niin kauan, kunnes kaikki sävykorjailut on tehty. Nyrkkisääntönä voisi pitää sitä, että kuvaa pakataan vain kerran ja se tehdään Distillerissä.

LZW-pakkausta voi käyttää tiff-muotoisilla kuvilla, vaikka kuvaa käsiteltäisiin useastikin, sillä LZW-pakkaus ei hävitä kuvan sävyjä,

vaan pakkaa kuvaa matemaattisesti.

Digitaalikameroiden kuvat ovat aina jo valmiiksi pakattuja, usein voimakkaastikin. Nämä myös vaativat usein paljon säätämistä, joten kuvat kannattaa ennen painoteknisiä säätöjä tallentaa binäärimuotoon ja säilyttää ne binäärisenä.

Kuvien linkittäminen

Kuvien tulee olla sijoitettu julkaisuohjelmaan linkkeinä. Kuvatiedostoa ei saa sisällyttää osaksi dokumenttia, vaikka se onkin mahdollista (esim. PageMaker, FreeHand). Linkitettyt kuvat lähetetään dokumentin mukana painoon. Monissa ohjelmissa työ voidaan tallentaa niin että ohjelma tallentaa samalla kaikki etätulostuksessa tarvittavat elementit (esim. FreeHand -> Collect for Output...).

Linkkitiedostoista on ensin hyvä poistaa turhat tekstilinkit. Linkkejä ei saa poistaa niistä logoista tai kuvista, jotka on tarkoitettu painaa. Kuvia tai grafiikkaa ei saa tuoda sivulle leikepöydän kautta kopioimalla.

Näyttökuvat

Kuvat voi skannauttaa myös etukäteen ja pyytää käyttöön harvaresoluutiokuvat taittoa varten. Originaalit on ohjeistettava riittävän hyvin (koko, rajaus, mahdollinen syväys, värikorjailu, jne). On sovittava myös, kuinka kuvat halutaan nimettävän ja ilmoitettava halutaanko materiaali Mac- vai PC-muotoon.

Näyttökuvien kanssa toimittaessa on huomattava seuraavat säännöt: Kuvia voi rajata ja kallistaa sekä skaalata kuvaa aiemmin mainituissa rajoissa.

Kuvia ei voi:

- nimetä uudelleen
- tehdä värisäätöjä, efektejä tai syväyspolkuja, nämä tehdään aina korkearesoluutiokuvaan
- avata kuvankäsittelyohjelmaan ja muuttaa kuvan kokoa tai resoluutiota

Kokonaisvärimäärä

Osavärien yhteenlaskettu värimääräprosentti kuvan tummimmassa kohdassa määräytyy käytetyn paperin ja painomenetelmän mukaan. Prosenttiarvoon vaikuttavat myös kuvassa mahdollisesti käytetty UCR- tai GCR-toiminto. Kun kuva muunnetaan PhotoShopissa RGB-muodosta CMYK-muotoon, määräytyy kokonaisvärimäärä ohjelman asetusten mukaisesti. Arkipainon ohjeisarvo värimäärälle on 340 %.

Pisteenkasvu

Pisteenkasvuun vaikuttavat käytetty painomenetelmä ja painopaperin laatu. Tyypillinen arkkioffsetin pisteenkasvuprosentti on 15–18 %.

Raakateksti

Raakateksti toimitetaan aina RTF-muodossa.

Tiedostojen nimeäminen

Kun työ nimetään jo aloitusvaiheessa oikein, helpotetaan työskentelyä ja oikea nimi säilyy automaattisesti myös PostScriptin ja PDF:n tekovaiheessa. Nimestä on ilmevä selkeästi mistä työstä tai ilmoituksesta on kysymys. Käytä vain kirjaimia a-z, erikoismerkkejä, kuten kauttaviivaa (/) ei tule käyttää. Sanavälin sijasta käytä alaviivaa (_). Käytä nimen lopussa tiedostotunnistetta ja pistettä vain tiedostotunnisteen edellä (esimerkiksi LM_1_2003.indd).

Jos esimerkiksi aikomuksesi on tallentaa Mac-käyttöjärjestelmässä tehty työ cd-levylle ja haluat, että tie-

dostosi ovat luettavissa myös PC-ympäristössä, on kaikkien työhön käytettyjen elementtien (taitot, kuvat, logot jne) ehdottomasti oltava nimettyinä edellä mainittujen sääntöjen mukaan. Huomioi myös cd:tä polttaessasi pitkien tiedostonimien säilyminen.

Tiedostojen toimitus

Aineiston voit toimittaa kaikilla yleisimmillä tallennusvälineillä (cd, dvd, zip, jaz...) sekä sähköpostilla (kun tiedoston koko on alle 5 Mb) ja ftp-palvelimemme kautta (ftp.kuopionliikekirjapaino.fi).

Tulosteet

Valmistetusta sivuaineistosta toimitetaan painoon aina viimeisten korjauksien jälkeen otetut tulosteet 1/1-koossa. Mikäli tämä ei ole mahdollista, on tästä oltava maininta tulosteiden mukana. Myös ilmoitusaineistoista toimitetaan aina tuloste joko postitse tai faksilla riippumatta siitä onko ilmoitus pdf-muodossa vai ohjelmakohtaisena dokumenttina.

Kirjapainon vedokset

Kirjapaino toimittaa asiakkaalle työstä tarkistusvedoksen sopimuksen mukaan. Etukäteen on hyvä sopia minkä laatuista vedoksia halutaan. Vedostimen kalibrointi kaikille mahdollisille paperilaaduille ei ole käytännössä mahdollista (esim. paperit, joissa on poikkeuksellinen pisteenkasvu ja/tai luminositeetti, kuten uusiopaperit ja harvoin käytetyt paperilaadut). On myös huomioitava että vedostimen ja offsetpainomenetelmän väripisteiden muodostumiset poikkeavat toisistaan.

Mikäli aika ei riitä paperivedoksen toimittamiseen, paino voi toimittaa asiakkaalle pdf-muotoisen digitaalisen vedoksen sivuista. Myös tämä on ulkoasultaan luotettava, mutta värisävyiltään suuntaa antava.

Tiedot työstä

Muista antaa työstä selkeät perustiedot ja aikataulu sekä aineiston tekijän yhteystiedot mahdollisten epäselvyyksien varalta.

Tulostusvalmis pdf-tiedosto

PDF (Adobe Portable Document Format) on tiedostoformaatti, joka esittää dokumentin alkuperäisessä muodossaan riippumatta sen alkuperäisestä sovellusohjelmasta tai käyttöjärjestelmästä. Pdf sisältää kaikki kirjasin- ja kuvatiedot, jolloin erillisiä kirjasin- tai kuvatiedostoja ei tarvitse lähettää. Koska pdf-tiedosto on valmis paketti, kirjapainon mahdollisuudet korjata sen sisältämiä virheitä ovat rajalliset. Tulostusvalmiin pdf-tiedoston lähtökohtana on aina oikein luotu tulostusvalmis taittotiedosto.

Pdf -tiedostot tarkastetaan esim. inhimillisten virheiden havaitsemiseksi. Jos tässä tarkastuksessa huomataan joku helposti korjattava seikka, esim. yksittäinen RGB-kuva voidaan se sopia korjattavaksi siten, että kuva irroitetaan pdf:stä kuvankäsittelyohjelmaan ja muutetaan kuva oikeaan CMYK-profiiliin. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota myös mm. kuvaresoluutioihin, fontteihin ja väreihin.

Kuville hälytysrajana tarkastusohjelmassa pidetään 250 dpi. Joissakin töissä kuvaresoluutiot ovat kuitenkin toistuvasti alle tämän. Syynä on se, ettei resoluutioltaan parempaa aineistoa ole olemassa. Näissä tapauksissa asiakasta informoidaan ja vastuu kuvalaadusta näiltä osin on aineiston laatijalla.

Tekstikorjauksia ei pdf-tiedostoihin pääsääntöisesti tehdä. Pieniä korjauksia voidaan kuitenkin tehdä asiakkaan luvalla. Tekstikorjaukset, jotka vaativat tekstin juoksuttamista tehdään aina alkuperäiseen taittotiedostoon.

Aina kun pdf-tiedostoa muutetaan tai korjailaan niin, että korjailtu pdf poikkeaa oleellisesti alkuperäisestä taittotiedostosta, on tähän oltava asiakkaan lupa ja asiakasta on varoitettava siitä, että viimeisimmät korjaukset puuttuvat varsinaisesta taittotiedostosta.

Pdf-tiedostot on tehtävä aina tulostamalla PostScript-tiedosto ja tästä tehdään Acrobat Distillerissä painoasetuksilla pdf-tiedosto.

PostScriptiä tulostettaessa käytetään Acrobat Distillerin ajuria tai painon tulostinajuria. Tulostusmäärittelyissä on huomioitava kirjasimien liittäminen PS-tiedostoon, sekä leikkuvuorat. PS-tiedostoa tehtäessä värinhallinnan tulee olla pois päältä, eli silloin ei saa simuloida painojälkeä. Keskitä aina tulostettava sivu. Tulostusarkin koko tulisi olla riittävän suuri, että leikkuumerkit mahtuvat, muita merkkejä ei tarvita. Käytä samassa työssä aina samaa tulostusarkkikokoa. Esim. jos toimitat korjatun pdf-sivun, niin sen täytyy ehdottomasti olla samoilla asetuksilla kuin alkuperäinen sivu.